

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „posanica“ se plačuje za navadno tiskopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriskega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici, pri Paternoliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 175“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Uredništvo oziroma upravništvo v Paternolijevi tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Nova svitla prikazen na jugoslovanski zemlji, vseučilišče v Zagrebu.

Znanstva in umetnosti so krasne sestrice, ki človeka kot brata ljubijo in podučevaje vsestransko ga osrečujejo.

Učenilista so vrhunce vseh šol, tam predavajo učnjaki znanstva mladenčim, ki so poprej že mnogo let se pripravljali, da stopijo zreli v prostore, v katerih ima vsak pregledati široko polje znanstva, kateremu se posvečuje. Mnogo jih je v Evropi takih šol, naj več na Nemškem, skoro vsaka država ima svojo.

Kakor je pa vsak začetek težaven, bil je tak tudi začetek vseučilišča in dolgo je trajalo, da so se vsestransko razvila.

Karol veliki je v 9. stoletju začel šol sem ter tje osnovavati in tistim, ki so se posebno skazavale, pravili so visoke šole, po katerih so pa le posamezne znanstva učili, n. p. bogoslovje ali pravoslovje ali zdravilstvo, tudi so rimske in grške klasike razlagali.

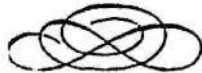
Takošnih je bilo v 11. in 12. stoletju v Bolonji potem v Parizu, Salamanki, Oksfortu in drugih mestih na Francoskem in Italijanskem. Vsa znanstva učiti so začeli najprvo leta 1222 v Padovi, to je bilo prvo pravo vseučilišče. Potem so se osnovala leta 1338 v Pragi, 1355 na Dunaji, kasneje več takih na Nemškem, leta 1400 v Varšavi, in 1632 v Dorpadu i. t. d.

Ti zavodi so dajali in še dajajo svetu moze, kateri so od stoletja do stoletja pridno delovaje povzdigali človeštvo, da so je povzdignili na današnje stopinje izobraženosti. Oni so dokazali, da znanstva razsvetljujejo, in vsled tega da krepčajo in bogatijo, da blažijo in slavijo narode. Tem in krasnim umetnostim se imamo zahvaliti, da je svet tako neizmerno napredoval.

Tudi Rusija je temu očividni dokaz. Več ko univerzitet napravlja, bolj se razvija in več se približuje zapadnim narodom, več se jači in napreduje. Gledé na vse to smo južni Slovani v Avstriji že mnogo let hrepeneli po tem, da bi dobili svojo univerzo. Veselega srca smo torej pozdravili tudi mi Slovenci novico, da se odpre vseučilišče Franca Josipa v Zagrebu, da bodo naši bratje Hrvatje po velikih žrtvah slavili radosni dan otvorjenja tega svetišča. In zares slavili so ga krasno in

dostojanstveno in nadjati se je, da se mnogo talentov posveti znanstvu. Mi poudarjamo to besedo, ker bi se prav za prav le dobro obdarjeni, saj marljivi in za znanstvo, katerega se hočejo učiti, vneti mladenči smeli bližati divnim muzam, katere zahtevajo od svojih častiteljev, da se jim z vso dušo vdajo, da se jim todaj posvetijo. Le taki mladenči delajo nevtladljivo na znanstvenem polju, katero je pri vsakem znanstvu neizmerno, in le taki stopijo potem dovolj pripravljeni v praktično, burno življenje. Samo oni bodo možaki, kateri do poznih let nadaljujejo v študijah zares koristijo narodu, ali da delajo kot novi učitelji, ali da praktično izvršujejo znanosti ljudem v prid. Da se pa mladenči poprimejo takega delovanja z vso gorečnostjo, treba da so to visoko šole narodne pa svobodne, in profesorjem je navduševati dijake. V ta namen morajo učitelji sami biti izvrstnjaki v svoji stroki in dobri govorniki, morajo z dijaci tudi zunaj šole občevati ter spodbujati jih s prijateljsko besedo in dobrim nasvetom. Na nemških univerzah (zunaj Avstrije) je marsikateri profesor v takem zmislu delal posnemaje garške modrijane, kateri so v Atenah pri klasičnih potokih Cefisa in Ilisa z učenci celó skupno živeli. Gotovo nij to dandenes mogoče, ali po mogočnosti naj se posnemajo, kajti velik in poseben vpliv ima v dijake prijateljska, navdušena beseda profesorja. Tega se živo nadejamo od gospodov profesorjev Zagrebškega vseučilišča, ker morajo oni in dijaci svetu precej dokazati, da južni Slavjani kaj veljamo. Tega pričakujemo skliknemo: „Živla jugoslovajnska univerzitetu, katera naj svitlo žarke razširja ne samo proti jugu in izteku, temuč tudi proti severju in zahodu do italijanske meje.“

Slava možem, ki so domovini podarili svoje duševne moči, čas in nove ter so vzročili, da se je to svetišče divnih muz in hrvatskega jezika odprlo sijajno in vnetih sre.

Hrvatsko vseučilišče.

V Zagrebu 21. oktobra 1874. Kateremu Slovnanu, osobito pa Jugoslovnanu se nij širilo srce, ko je čital, da se bode v Zagrebu otvorila hrvatska univerza, kder se bode izključljivo predavalo v hrvatskem jeziku. Koliko časa uže mi Jugoslovani živo čutimo potrebo visoke šole; hrvatska, srbska in slovenska, sploh jugoslovanska mladež morala si je iskati višje izobraženosti

umirajočem, vsaj mora vsak trenotek ugasniti mu luč življenja. Brzo gre v kuhinjo, kder je baš Emilija nekaj prala. Prosim Vas, Emilija bodite tako dobri i nesite mesto mene denes jetnikom kosilo!

O kako je Emiljinemu sreč to blago delo, kaj bi si več želela, nego nesti mu kosilo, predanji poklekni i odpuščenja prositi. Globoko se je morala pripogniti, da je nij radečica izdala, trepetaje i tilo je Jožefi odgovorila: „jako rada, ljuba Jožefa!“

Jožefa hiti zopet k postelji umirajočega, Emilija uzame jedi i kluče, hiti najprvo k nekim durim, za katerimi je dobro vedela, da zdihuje njen ljubim Miroslav. Z nepotrpežljivo hitrostjo obrne kluče, a p žasi, prepočasi se odpre ključalnica. Vendar, vendar enkrat—paia je k njegovima nogama, oklenila se njegovoga kolena i jokajočim smehom spregovorila. „Miroslav, moj ljubezajivi Miroslav!“

Miroslav je stal trdo, bilo mu je, kakor da bi ga bil blisk obšel, začel se mu je život tresti, trepetati, pa nij se priklonil, da bi ubogo žalostno, iznenadeno ženo vzdignol, akopram ga je, kakor jagnje milo-proseče gledala. Zvedril se je takoj, položil roki navkriž i glas njegov je bil leden, neusmiljeno srce njegovo; kakor bi jej srce z bodalom sunil, ko jej reče: „Madama, kako prihajate? Vi žesem? kaj hočete tu?“ „Miroslav, za boga svetega, imej usmiljenje z ubogo, zapuščeno siroto, vsaj sem tvoja žena, tvoja Emilija! Kako sem sim prišla, me prašate? Oh ljubezen, Miroslav,

na tujem, v nemških mestih, na graškem in dunajskem vseučilišči. Zbog tega se nam je mnogo mladine potujčilo in izneverilo in vlada je imela en uzrok več za ponemčevanje naših ljudskih in srčnih šol, poudarjaje pri vsaki priliki resnično stanje, da so Jugoslovnanom zaprta vrata do višje omike in do vsacega dostojanstva, če dobro ne znade nemškega jezika. — No, hram višje učenosti otvoril se je za zdaj vsaj enemu delu avstrijskih Jugoslovnanov in drugemu delu, to je nam ubogim Slovincem, če bog dade in sreča junaška ta hram tudi ne bode na veke zatvorjen. — Ker pa bomo svoje ideje o tem na koncu razvili, pridemo precej k popisu slavnosti v Zagrebu, ki so se vršile 18., 19., in 20. t. m. — Uže soboto, 17. t. m. se je Zagreb oblekel v praznično obleko; vse ulice so bile okinčane z rudečebelo-modrimi narodnimi zastavami, tu in tam je vihal tudi kak črno-rumeni burjak, pa popolnoma pogrešali smo madjarskih barv, kar so si morda Madjari in Madjarini zapisali za useno. — V soboto zvečer je došel biskup Strossmayer, dasiravno se je sô začetka branil vdeležiti se slavnosti in je še le na povabilo in prošnjo bana spreminil svoj sklep. Na okinčanem kolodvoru ga je sprejel ban Mazuranič, zagrebški župan, vsi v Zagrebu navzočni viši dostojanstveniki, mnogo društev i velik množica ljudstva. — Sprejem bil je presrečen in navdušen: iz tisočev grl se je odmeval pozdrav: „Živio Strossmayer!“ — Še tisti večer je došel v Zagreb glasoviti učenjak, prorektor berlinske univerze, prof. Gneist in z njim tudi mnogi drugi nemški učenjaki, poslani od raznih nemških vseučilišč, da pozdravijo mlado slovensko sestro. — Hrvatje so tudi te neslovanske goste s prirojeno jim uljudnostjo in gostoljubnostjo sprejeli. — Drugi dan, v nedeljo ob 8mi uri zjutraj je vlak pripeljal tudi slovenske goste v Zagreb; 36 ljubljanskih Sokolcev, rudečesrajčerjev se zastavo, deputacija slovenske Maticе, g. dr. Costa na čelu, deputacija ljubljanske čitatnice se zastavo, mnogo družih rodoljubov iz Kranjske in Štajerske in 2 goriška Slovence, vseh skup nas je bilo okoli 90 do 100. — Na kolodvoru nas je pričakovala akademična mladež v krasni bogati narodni opravi*, po tem pjevačko društvo „Kolo“ in druge korporacije pa mnogo odlične hrvatske gospode. — Ko se vlak usta-

* Oske hlače, čevlje do pol kolena, zurka, čez zurko plašč obrobjen zlahtno kožuho, pripet na prsih se zlato ali srebrno široko in umetno delano verigo, okoli pasa sabiljo, čez prsa širok svilen tribarvani trak, na glavi kalpak z fino kožuho, na katerem je veliko orlovo pero. V tej opravi mislite si leporeščenega, živahnega, črnolosega, bistrookega mladenca, pa imate lep prizor hrvatskega jurataša, ve vrie Slovence.

LISTEK.

Zvesto žensko srce.

(Dalje.)

V kratkem se je mlada žena okrepčala i jako ljubila Jožefi, da nij jej niti na pamet prišlo posloviti jo, tem manje se je upala prašati jo, od kod da pride, kakega stanu je. Sumila je, da krasna vitka žena, je baje v rodu kacemu odličnemu jetniku. J tujka se je tukoj vdomačila, i rada, jako rada ostala je pri tej dobri ženi, vsaj si je le tu biti želela! — Poveljnik gradu hudo zbolil, dolgo je uže posteljo varovati moral; dnevi so mu bili odšteti, vedno mu je bilo slabeje. Neegega dne bilo je vse tiho i obupno po gradu, stari jetniški varuh, njegova žena i drugi posli stali so tužnih obrazov okoli poveljnikove postelje ki se je zadnjič bojeval se smrtnim sovražnikom, katerega premagati nij mu bilo dano, akopram mu je mej žvižganjem krogel čestokrat, ponosno i hrabro v oči gledal in mu zasmehovalno hrbet obrnol. To je bil strašni boj, uže dolge ure se je revež na vse kriplje s tem mrzlim molčecim nasprotnikom boril. Mrzel pot ga obliva. Poludne je bilo, jetnišničar bi moral kot običajno jetnikom kosilo nesti, a baš denes nij mu bilo mogoče zapustiti umirajočega gospodarja, ki ga je štoval i ljubil, kakor svojega očeta. Pomignol je Jožefi. Tudi ona bi jako rada ostala pri

ljubezen do tebe, me je sem pripeljala, do konca sveta bi šla za tabo, da bi te videla, da bi ti povedala, kako te-goreč ljubim, kako moje srce le za—te, bije, da moja duša le tebi živi, ne pahaj me od sebe, ne zapusti svoje drage Emilije!“

Še vedno je pred njim klečala; bila je po vetru zlomljena, lili enaka; bridko je plakala i milo, srce trgajoče prosila; „O, usmili se, Miroslav, vsaj se njišim nikedar zoper tebe pregrešila, i če sem oni pregrešek učinila, bilo je v bridkem trenutku, ko sem baš jo tebi žalovala i nevedoča slonila sem na tvojega prijatelja prsih, a prisezam ti pri tvojem i svojem detetu, da sem nedolžna!“ — Moči so ji pesale, nij mogla več govoriti, nego sklopjenima rokama prosila ga je molčeče. Miroslava prsi so močno, valovito dihale, oči so mu bile skoraj izstopile, i ustni sta se mu krčili — mož vendar nij imel železnega srca, genila ga je gospejina prošnja; videti je bilo kakor bi jo hotel vzdignoti, pripognol se je, da bi jo prijel za moleči roki— a storil nij nič, kes i srd borila sta v njegovem srci i vselej je zadnji premagal.

„Vsanite madama!“ — izpregovoril je po dolgem molku malo krotkeje, Emilija nij mogla vstati, nego je zamolklo—ihčece prosila i O, Miroslav, ljubim moj Miroslav!“ V tem trenutku zazvoni v kapelici, poveljnik je vzdignol svojo dušo, nehal je poslednji boj, mrzla neizprosljiva smrt zatisnola mu je oči; — na jetnikovih durih pa je stala še objokana Jožefa, plaho je gledala na

vi, doni od vseh strani bratovski pozdrav: „Živili braća Slovenci,“ predsednik „Kola“ pozdravi s kratkim govorom Sokolec in starosta Sokola, g. Noll odgovori prav krepko v slovenščini, da smo Slovenci srečni in veseli napredka bratov Hrvatov in da smo prišli se z njimi veseliti in slaviti odprtev hrvatske univerze, ki bode skladišče jugoslovanske učenosti.—Zopet gromoviti živioklici, zastave hrvatskih in slovenskih društev se prekrizujejo v znamenje bratovskega poljuba in peveci „Kola“ pojó pozdravico, na kar jim tudi ljubljanski pevci z lepim zborom odzdravijo.—Po dovršenem tem pozdravu se Sokolec in druga društva postavijo v vrste in marširajo v mesto, na čelu kakih 5, 6 zastav, za njimi „Sokol“ in potem druga društva in mnogo ljudstva, spreved so sklenile mnoge kočije, v katerih so se peljali drugi gostje in udje slavnostnega odbora. Po krasno okinčanem mestu je Slovence vse pozdravljalo; to je bil v resnici krasen prizor, ki je moral navdušiti vsako, posebno pa slovansko srce.—Mi Slovenci, ki se na mejah bojimo za svoj obstanek, smo se čutili srečne v čisto slovanskem mestu; nepopisljiv je vtis, katerega smo zadobili ob prihodu v to lepo mesto.—Po dolgi, široki ulici „Ilica“ imenovani, kder je mnogo velikih hiš in hotelov v najnovejšem stilu zidanih, smo se peljali na Jelčićev trg, kateri je za 3 naše „Travnika“ in popolnoma štirivoglat. —Na sredi tega trga je nepozabljivega bana Jelčića prekrasen monument, trg pa obdajajo najlepše palače, in prodajalnice.

Od tukaj se peljemo po dolgi ulici v staro mesto, kder smo imeli stanovanje v privatni hiši in kder se nahajajo vse važne stavbe; banska stolica, akademija znanosti, muzej, v katerem so zanimive in posebno bogate zbirke rimljanskih in egiptovskih starin, kakoršnih premore malo kak drug muzej v Avstriji, pravna akademija, zdaj univerza, gimnazija, nova velika realka, narodno gledališče in še mnogo drugih lepih in zgodovinskih poslopij. Staro mesto zagrebško nij podobno enako znamenovanim oddelkom drugih mest.—Tam je vse čedno, ulice so široke, hiše lepe in velike, trgi snažni in prostorni, s kratka staro mesto se malo razločuje od novega modernega, k večem v tem, da je prvo sezidano na tu in tam precej strmim gričem, drugo pa v ravnini.—Iz starega mesta imaš najlepši razgled po celem novem mestu in po vsej veliki planjavi, v kateri leži Zagreb; najkрасnejši razgled pa se ti ponudi iz novokrščenega šetališča Strosmajerjevega, tam je tudi hrvatska univerza.—Važni del starega mesta je pa uže v planjavi, na južnem kraju; ta je nadškofova rezidenca; v sredi te rezidence je stolna cerkev v gotičkem stilu, gotovo še enkrat večja, kakor goriška; v tej cerkvi so posebno imenitne orglje, menda največe v Avstriji, okolo cerkve je prostoren dvor, katerega na štiri ogle ograja nadškofova rezidenca, velikanska palača, katera je zopet na zunaj obdana od najlepših vrtov in obširnega parka. V novem mestu je še posebno omeniti Zrinjskega trga, ki je še večji od Jelčićevega; ta trg je popolnoma nov in se tam še zida mnogo novih lepih hiš; menda pride tija tudi novo velikansko poslopje za univerzo. — S kratka Zagreb je prav lepo, moderno mesto, ima okoli 30,000 prebivalcev, je za kupčijo važno središče, ker ima 4 železnične črte, eno na Ogrsko, drugo v Cislajtanojo proti Zidanemostu, tretjo v Sisak in četrto v Karlovec. Zdelo se nam je potrebno, da smo v kratkih potezih predočili čitateljem mesto, katero je za Jugoslovane največe važnosti in mora postati jugoslovanska metropola, ker ima zato vse pogoje. Predno se vrnemo k opisu slavnosti, naj omenimo, da so imeli vsi gostje brezplačno stanovanje v privatnih hišah, da so nam bila odprta vsa važna poslopja in da smo precej dobili uhojne karte za gledališče in za vse slavnosti; uže poznana hrvatska gostoljubnost je faktično pressegala naše pričakovanje.

čudni, nenavadni prizor. Hotela je Emiliji pomagati, iskala jo je povsod. Stopi bliže i nekam resnobno jo na govori: „Emilija, kaj počenjate, kaj je to?“

Emilija se zelo prestraši, plaho skoči na nogi; ihtea kakor otrok pada Jožefi v naročaj. Jožefa molči! Ganjenega srca je molče gledala, bledega moža, kako so se mu prsi vzdigavale, ustni krčili; položi jedi predenj i molčea odpelje onemoglo Emilijo v svojo sobo, ter jo varno za seboj zaklene. Tu pada Emilija na kolena pred Jožefo, i povzdignema rokama srčno prosí: „Ah, ne, izdajte me, ne zaženite me od tukaj, oni jetnik je moj mož i oče najinega mladega otroka, katero vedno po očetu plaka!“ Jožefa vzdigne plakajočo i ginjenega srca jo potolaži: „Potolažite se, jaz Vas ne izdam, molčati hočem—zaupajte v me!“

Mlada žena je bila potolažena. Povedala je Jožefi vse svojo bridko zgodbo o svojem možu, o mali hčeri ci Jelici, katero je neki svoji prijateljici v varstvo izročila. uboga gospa je čutila se lagljeje vsaj, nij svoje ga srca še nobenemu tako odprla nego, baš sedaj stari Jožefi.

„Oh, da bi ga mogla zopet dobiti, svojega ljubeznivega Miroslava, bežati bi hotela z njim daleč, daleč, v tujo deželo, kder bi naju nihče ne poznal; o da bi ga mogla oprostiti iz tega tužnega kraja, življenje bi za njegovo svobodo žrtvovala!“

Jožefa, preljuba moja Jožefa, usmilite se mene, usmilite se uboze ga zapuščenega otroka, rešite mu ljubega roditelja, če ne zgubi še uboga mater svojo!“

V nedeljo dopoldne smo si ogledali Zagreb; popoludne pa smo šli obiskat pol ure oddaljen Maksimir, velikanski park in poletni gradič zagrebškega nadškofa. — V tem parku se nahajajo najlepše partije, v njem je polno tako zvanih majerij, katera vsaka v malem predočuje posebno stroko poljedelstva. — Gradič nij posebno velik, pa bližnja cerkev je kaj krasna stavba.—V posebno ograjenem zverinjaku je na stotine srn, ki se pasejo kot ovce; tudi drugih živalij, kakor jelenov i. t. d. se tam nahaja. Blizu uroda je jezero, po katerem se zagrebčani kaj radi v čolnih vozijo.—Park ima lake 2 milj v obsežu in je eden največih v Evropi; ranjki kardinal Havlik je mnogo potrosil za vzdrževanje i o olepšanje Maksimira; sedajni nadškof pa se malo briga za to prekrasno posestvo, zatorej je nekoliko zapuščeno. To pa je obžalovanja vredno, posebno če se premisli, da zagrebški nadškof ima skoro vsak dan 1000 gld. dohodka.—Sploh ima v Zagrebu duhovščina veliko posvetnega blaga, vsak kanonik ima dohodka več nego na Italijanskem škof, namreč do t. 8000 na leto, in kanonikov je dosti. — Nij se čuditi, da nekateri imenujejo Zagreb kapitelsko mesto. Sicer pa je hrvatska duhovščina dobro narodna in dosti žrtuje za narodne naprave. Nekdo naših se je čudil, da je v gledišču vse polno duhovnov, a bližnji duhovenmu odgovori: Mi hočemo tujcem pokazati, da nijmo mračnjaki. — Hrvatska duhovščina nij jezuitska ali rimska; v prvi vrsti je narodna, to je dokazala letos.— V saboru je bila sprejeta nova šolska postava, naši skoro popolnoma enaka; s početka so se nekteri duhovni rogali postavi, slišalo se je celo, da nameravajo tudi na Hrvatskem osnovati klerikalno, ali rimsko stranko; pa premislili so se, narodni čut je preinagal; hrvatski duhovniki razpora nočejo delati zarad liberalnih načel večine hrvatskih poslancev.

To in še marsikaj družega, kar smo videli na Hrvatskem, mora služiti v poduk in posnemanje nam na braniku stoječim Slovincem. Iz Maksimira prišedši se podamo v narodno gledališče k predslavnosti. — Gledišče je bilo prepolno; v parteru se je vse trlo, kakor smo uže omenili, prav dosti svečnikov, lože so bile polne krasotie v največem lišpu in znamenitih tujcev. Močan oršeter pod vodstvom Zajčevem začne slovesno Ouveruro; kmalo po začetku stopita v eesursko ložo biskup Strosmajer in ban; gromoviti, par minut trajajoči živioklici na Strosmajerja nadglasijo godbo; Strosmajer pa s prirojeno mu dvorljostjo pozdravlja na vse strani.— Hrvatski ali prav za prav jugoslovanski ljubljence je lepa simpatična oseba, katera na mah obudi v človeku zaupljivo spoštovanje; ban Mazuranič je mož močne lepe postave, njegovo vedenje je priljubeno pa resno-diplomatično.

Po končani Ouveruri začne predstava krasne alegorije, katero je za ta večer zložil hrvatski pesnik, polkovnik Trnski.—Alegorija je predstavljala hrvatski napredek do dneva, ko se otvori hram učenosti—hrvatska univerza. Prekrasno je deklamovala izvrstna igralka gospa Ružička, odlikovale so se tudi druge igralko; igralci sami so bili navdušeni in so tako navduševali občinstvo, da je bilo marsikako oko starega Hrvata solzno; ko pa je glavna igralka gospa Ružička proti koncu naštevala hrvatske mecenate in izgovorila ime Strosmajerja, nastal je tak hrup, tako klicanje in ploskanje, da se je gledišče faktično treslo.—Tacega e. tuzijazma Slovenci gotovo še nijmo videli.—Scenerija in vsa priprava za to slovesnost bila je kaj dična in bogata, kakor se jo more nahajati le v rezidencah. — Po alegoriji igrali so še eno salonsko novo igro iz češćine prevodjeno, a poslušalci uže vtujni so zapušćali gledišče in tako je končala v nedeljo pozno v noči predslavnost.

(Konec prih.)

Jožefa je bila občutljivega srca da, preobčutljivega za ženo jetnikovo, resno i odločno reče: „Pobegne naj! jaz mu bom pomagala! smrt poveljnika bode to težavno podvzetje olajšala; še danes mora oditi. Poznat mi je neki tajni podzemski izhod, ki nij stražen. Vi ga boste sprejeli črez mejo i bog naj vaju varje zlega!“ — Ženi sti še dolgo pogovarjali se o izpeljanji tajnega načrta: Emilija hrepenea, pogumna i odločna, a stara Jožefa pa resno prevdarjajoča.

Oblačno je bilo, i to jima je najbolje godilo, kajti le temna noč bo težavno stvar pospešila. Na starem, sivem stolpu viltra tužna, črna, zastava, le redkokratí se pokaže svitli mesec iz mej—črnih oblakov.

Vse je uže davno v Morfejevim naročaji sladko sanjalo, le posameznih straž zamolklo hojenje se je neprijetno čulo, i blede mož, jeklnega srca je čuval, nij mu bilo mogoče spati, pri oknu je stal i goreča čelo pritiskal na mrzle šipe se železom pregrajenega okna.

Iz tega sanjarskega položaja probudi ga rožljanje ključev prad durmi njegovega zapora; pozorno poslušá. Duri se počasi odpró i brzo vstopi čuvajeva žena, prime grofa za roko i plaho spregovori: „Hitite, gospod grof, poveljnik trdnjave leži na smrtnem odru, pobegnite! Pokazala Vam bodem skrivni izhod i preskrbela sem Vam zvestega spremljevalca, da Vas dovede črez mejo!“

Grofu se zdi, da sanja, nij verjel ženinim besedam, a ko se zavé, vidi da žena resno misli ga oprostiti že-

Dopisi.

V Gorici 28. okt. (Izv. dop.) V mnogoterem oziru je bila naša dežela dolgo prezirana od vlade. Imeli smo ne samo slabe občinske in okrajne ceste—tudi državne so bile deloma take, kakor bi jih bile kože načrtale—in to do novejših časov. Po mnogih nesrečah, ki so se na pr. na strmih klancih državne ceste ob Soči zgodile iu po še večih prošnjah, ki so se predložile v namen, da bi se nevarnostim v okom prišlo, smo še le dosegli, da se najnevarnejša mesta na isti cesti poravnava jo in popravlja jo in to stane zdaj se ve, da vsako leto lepe novce. Slišimo, da je vladi resna volja, tudi na tako zvani dunajski cesti nadležen klanec pod Černičami odstraniti, za kar se dotične občine uže dolgo pogajajo. Pač dobro bi bilo, da bi se to delo kmalo dognilo in da bi ne ostalo samo pri inženirskem trasovanji ali načrtovanji, katero se žalibog prevečkrat ponavlja, predno se kako tako začne. Enako bi pa bilo želeti, da bi se ista državna cesta potem tudi vtudljive mu klanecu v Ajševici ognila; tudi njega, kakoršen je zdaj, ne morejo kolikaj težki vozovi brez priprege omagati.

Z nobenim javnim delom pa bi nam vlada toliko ne vstregla, nego s predelasko železnico, katera bi neizmerno koristila naši deželi, ker bi vzbudila nove obrtnije v deželi ter pripomogla k vsestranski povzdigi kupčije iu kmetijstva. Zato pa ne nehámo spenjati po njej svoje nade in nadlegovati vse merodajne faktorje, da nam jo dovolijo. Zdaj se zopet nabirajo po vsej deželi podpisni na tako, do vlade obrnjeno peticijo, katera kursira po naših občinah. Naj jo vsi deželani hite podpisati, da se vlada prepriča, ka je v resnici soglasna, goreča želja cele dežele, da dobimo železnico čez Predel. Zdi se, da je vprašanje zdaj uže popolnóm dozorelo in da bode gotovo v sedajni državnozbornski seessiji rešeno. Zato se pa ne obotavljamo, ampak podpišimo in trkajmo do zadnjega trenutka, dokler nam bode odprt velikanski predor skozi Predel v romantično Soško dolino.

Mej vsemi sedajnimi ministri je menda naj „bolje oni za kmetijstvo spoznal, kako zelo smo na Goriškem v stvaréh, ki spadajo v njegovo področje, zanemarjeni. Zato je pa odprl zadodaren svojo dotacijo iu podpira s priznanje vredno skrbnostjo kmetijski napredek v različnih njegovih strokah. O. k. kmetijsko društvo v Gorici je dobilo zadnja leta uže lepa zneske za napravo vodnjakov in kalov na Krasu iu sploh za namena pogozdovanja Krasa, dalje v podporo vinorejskih društev, za enologično (vinorejsko) poskuševališče v Gorici, za nakup raznih plemenskih živalij iu sploh za žvinorejske namena, za povzdigo sirarstva i. t. d.

Tudi je osnovalo ministerstvo za kmetijstvo v Gorici svilorejsko poskuševališče iu je z obilnimi doneski, podpira, kakor pospešuje tudi se stipendiji, da se oni, kateri se pri nas iu v sosednih deželah pečajo, ali bi se radi pečali se svilorejo, lahko po več tednov na leto deležijo predavanj iu vadeb na tem zavodu. — Naj večo skrb pa je obrnilo to misterstvo naši kmetijski šoli, katero, ne zadosti da jo je z izdatnim kapitalom pomagalo ustanoviti, z obilnimi letnimi doneski podpira. Sliši se iz zanesljivega vira, da jo hoče zdaj celo pomnožiti, ter ji pridružiti nove moči za obširnejše poučevanje posebno v vino-iu sadjereji. V ta namen hoče nekda dovoliti nov ustanovni kapital 6000 gl. in kakih 2500—3000 gld. letne podpore. — To prizadevanje gosp. ministra je zares vse hvale vredno — želeti je le, da bi obrodilo tak sad, kakoršnega zasluži iu kakoršnega g. minister s zoro gotovo namerava doseči.—Žalibog, da kažejo zdaj še poluprazni šolski prostori, da, ali jo

leznih spon. — Nij bil dal častne, besede da ostane v zaporu, toraj lahko pobegne i se ne onečasti.

„I komu se mi je zahvaliti za prostost?“ „Nij časa sedaj o tem razati, nego, blagovolite mi brzo slediti!“

„Povejtemi vsaj, ali Vas je ona žena, ki je bila danes tu, izprosilá, da mi pomagata iz ječe?“

„Nikakor ne, gospod grof, ona gotovo ne!“ Prosim, odidiva naglo!“

Še se je obotavljal, i zamišljeno gledal v svojo rešiteljico. Jožefa mu polz plašč, klobuk i dvoceven, natočen samokres. Molče je vzel, edino dvocevko je pozornó ogledaval i si mislil: „Če me zasačijo na begu, preje ko se jim podam, hočem drago plačati živenje svoje; i sledil je molče Jožefi: Dolgo sta plazila po temnih podzemskih hodiščih, po katerih ne bil bi mogel grof niti naprej niti nazaj, brez zvestega voditelja. Vendar sta došla do kraja, na svoboden čist zrak. Svitel mesec se je na baš zvedrenej nebni planjavi v svojej krasoti pokazal. Čarovno je proti nebu molelo sivo zidovje starega grada; največa tišuca je bila. Dolgo se nij mogel grof navžiti dobrodejnega zraka, katerega je uže tako dolgo pograhal; kakšna razlika tu na zeleni trati i mej onim duhamornim zidovjem. Jožefa pokliče, i izza grmovja vstopi mlad, krasen mladenič, ki je imel načlog, grofa črez mejo spremljati, pokrival ga je klobuk i plašč enak grofovemu.

(Konec prih.)

na tej šoli kaj napačnega, ali pa je prebivalstvo naše dežele premrzlo in preneotesano, da bi spoznalo korist in potrebo dobrega, kmetijskega poduka. Prihodnjič razodenemo svoje mnenje o tej zadevi.

Iz Rihemberka 26. oktobra (Izv. dop.) Čitali smo v listu „Soča“ besedo rihemberškim vinorejcem. Kakor hoče vsaka reč imeti svoj pravi nauk, tako je tudi tukaj. Človeku ne zadostuje sama teorija, temuč se mora tudi praktično vaštiti. Čitali ali pa slišali smo dopovedati o umni vinoreji, kmetijstvu i. t. d.; dozdam pa še vseh takih naredeb (naprav) nijsmo videli. Da bi pa kar smo uže teoretično se učili, tudi praktično videli, podali smo se 11. oktobra na vinorejsko šolo na Slap. Tija dospvši, podamo se naj pred v graščino (šolo), da obiščemo našega vrliga rojaka A. Gvardijančiča t. j. vinarja tamošnje vinorejske šole, kateri nas je prav prijazno sprejel.

Po dovoljenju g. vodja tamošnje šole nas vinar pelje naj pred v zgornjo klet (falador), kder so se nam oči koj odprle. Začuden gledamo tiskalno, koje nam vinar nekoliko razlaga, ozremo se dalje ter vidimo bednje, v kojih se brezračno vinovrenje vrši, nadalje sesalnico, mastilnico in še druge koristne priprave. Posebno dopadala se nam je priprosta priprava, po kateri se ima, ko je uže mošt v sodu, vršiti nadalje brezračno vrenje. Ko tukaj vse prav radovedno ogledamo, pelje nas vinar v spodnjo klet.

Pred vsem nas je veselila snaga, skoro prvi pogoj umne vinoreje. Pokusili smo razna vina, ktera so prav izvrstna, in med kterimi se posebno odlikuje „rizling.“ Zdaj smo spoznali, kako se vino more požlahniti, namreč pri vinovrenji. Ko tudi v tej kleti vse prav z veseljem pregledamo, podamo se zopet ven; zdaj nas vinar pelje v vinograde.

Ze od daleč zagledamo lepo vredjene vinograde, zdaj je marsiteri izdihnil ter si želel imeti tako lepo vredjen vinograd. V vinograd dospvši, razlaga nam vinar, kako se taki vinogradi zasajajo, dalje pridemo v rizlingov vinograd, kder smo imeli lepo priliko tudi rizlingovo grozdje videti; videli smo tudi trtnico. Tamošna šola nijma namena samo vinorejo, ampak tudi sadjerejo pospeševati, o čemur smo se tudi prepričali, ko smo v drevesnico prišli.

Bil je uže čas, da bi se zopet domov vrnili, ko zopet v graščino pridemo, da se poslovimo pri vinarjevi družini; ko tija pridemo, nas povabita g. vodja i g. grof Lanthieri v jedilnico, kder sta nas oba tudi osebnopočastila.

Zdaj smo iz nova pokusili izvrstna vina, čudili smo se črnemu, ktero bi bil vsakteri držal za staro. Kar naenkrat g. vodja vstane, ter nas s prav mičnim govorom počasti. Omeni, da od kar tukaj navinorejska i sadjerejska šola obstoji, nij bilo prišlo jo obiskat toliko vinorejcev, zatorej je tudi dvomil nad nami, in nij bil gotov našega pravega mnenja. Na dalje nam je pripočal, naj se ne damo podjarmiti, kod živinče, ktero se da vkleniti v jarem, ampak naj se znebimo vseh predhodkov ter se resno poprimemo pravega kmetijskega napredka. Po govoru smo prav navdušeno trčili ter zdravico: „Bog živi ga“ prav veselo zapeli. Častiti g. grof Lanthieri je nas tudi z govorom počastil, iz kterega smo razvidili, da je grof prav navdušen za napredek i svobodo naroda. Čast bodi vrlemu g. grofu Lanthieri-ju, kteri je za omiko ljudstva veliko posestvo tako rekoč kranjski deželni daroval. Vipavci morejo se ponašati, ker imajo v svoji domovini vrliga naprednjaka, kteri je ves za blagostanje naroda slovenskega vnet, namreč g. Dolenc. Nam Primorcem se zdaj tudi lepa prilika ponuja, se o umni vinoreji in sadjereji podučiti. Pripočam vam še drugim za napredek vnetim, obiskujte tamošnje šole, zagotavljam Vas, da se ne bodele kesali, ker povem vam, da g. R. Dolenc je mož prve vrste.

Bog živi ga še mnogo let!

Iz Cerknega 16. oktobra. Letina — učitelj — pošta.) Naši kmetovalci se z letošnjimi pridelki občno zadovoljni. Ozimnega žita so veliko pridelali, lepa ugodna jesen jim je pa še dosti ajle navrgla. Sadja je po namlem, razun jabelk, katerih je po nekterih vaseh v okolici toliko, da bodo lepe dnarce zanje potegnili. Za seno je letina srednja, ali vendar so dobili zraven še veliko in lepo posušene otave. Sploh se lahko reče, ako se letošnja letina primeri s pretečenimi, je velik razloček, zatoraj se v prihodnje nij bati velikega pomanjkanja.

Željno pričakujemo povrnitve dosedanjega učitelja iz Škrbine gosp. G. L., ker on si je ob času svojega službovanja bil pridobil neprecenljive zasluge, gledé šolstva, narodnosti in cerkvenega petja v Cerknem.

Naša pošta obstoji v velikih nerednostih. Nij me sicer volja veliko objaviti, ali nekaterih stvari tu mimo gredé ne morem zamolčati. Znano je vsakemu, da nij ljudstvo zarad pošte, ampak pošta zarad ljudstva, pri kateri mora biti vsak prijazno postrežen, ako ima tam kaj opraviti. A pri nas je vse drugače. Če prideš na tukajšnje pošto, in da sta poštarica in nje soprog — ekspeditor v zakonskem prepiru, takrat gorje tebi! — Večkrat se je že primerilo, ko je pošta došla, ekspeditorja nij bilo nikjer, nij nijeden nobenega pisma zvečer dobil. Nedavno je bilo, pošta pride iz Idrije ob 4 uri

popoldne žena — poštarica se je bila s ekspeditorjem skregala, ter nij bilo mogoče dobiti nobene stvari tisti večer iz pošte, stoprv drugi dan so dobili vsi uradi po pošti došla pisma. Poštarica sama razum, toliko o pošti, ko zajec na boben, zraven tega pa je ta žena zelo huda, ako jo dobiš pri slabi volji; hitro ti vse pregrehe pove, ter te tako absolvirá, da moraš hote ali nehote oditi, kar se je pred nekoliko meseci tukajšnjemu kontrolorju gosp. M. prigodilo.

Naj slavno občinstvo sodi, ali se tako spolnuje poštna dolžnost! —

Pravicoljub.

Iz tržaške okolice 24. okt. (A) (Izv. dop.) Meseca avgusta l. 1873 so prebivalci okoličanske vasi Barkola vložili pri mestnem magistratu prošnjo, naj bi se v Barkoli kakor po drugih vaseh tako imenovani vaški načelnik „capo villa“ postavil, ker iz važnih v prošnji navedenih vzrokov nij se prav ravnalo, da se je pri novi uravnavi mesta in okolice Barkola X. mu okraju pritisnila, kteri ima svojega prvostojnika (capo distrettuale) v Rojanu. Meseca marea tekočega leta je okolični poslanec IV. volilnega okraja (Barkola Greta, Rojan) Dr. Lozer v mestnem zboru župana interpelliral, kaj da je iz one prošnje — in župan mu je odgovoril, da on spozna potrebo enega načelnika v Barkoli, in da v kratkem se bo želja Barkolancem spolnila. — Ali poteklo je zopet nekaj mesecev in magistrat se vendar ne gane, da bi kaj v tej zadevi storil. V seji mestnega zbora dne 21. t. m. je zopet omenjeni poslanec Dr. Lozer župana interpelliral, kako vendar da ta stvar, ktera bi se bila lehko v 14 dneh v red spravila, se že celih 15 mesecev vleče, pa vendar nij ne sluha ne duha o tem, da bi se le mislilo pravičnim željam omenjene vasi vstržeti. — Župan se pa zdaj, potem ko je prošnja že 15 mesecev pri magistratu, nekako izgovarja, da o tej zadevi ne more precej odgovora dati, da je sicer govoril iz referentom Bratičem, ta pa da je rekel, da to stvar neka komisija preiskuje in oziraje se na desno in na levo vprašuje, kdo bi bil ud te komisije, da bi vedel kaj poročiti, pa nihče se ne ogasi. Na zadnje vendar župan obljubi, da si bo stvar k sreč vzela. Iz te interpellacije se je lahko Dr. Lozer in vsa okolica prepričala, koliko je tržaškim Lahonom mar za red okolice.

Najbrže se to z njih posebnimi nameni ne sklanja, da bi v Barkoli svojega „capo villa“ imeli, ali pa morda nijso mogli dobiti tam še moža, da bi v njih rog trobil, kar je žalibog na več krajih v resnici. Od Dr. Lozerja pa pričakujemo, da bo v kratkem in še bolj energično v tej zadevi svoj glas povzdignil, da tako še več svet prepriča, kako v resnici malo je mar našemu lahonskemu magistratu za občinske potrebe nekterih krajev v okolici.

Iz Dunaja, 26. oktobra. (Izv. dop.) Gde hočem začeti in kaj mi je pisati? Gdor je časopise zadnjega tedna čital, temu se pač mora v glavi mešati, kakor bi se sto mlinskih koles po njej vrtelo. Koj v drugi seji državnozbornskega zasedanja predložil je finančni minister de Pretis proračun za bodoče leto in nam v svojem daljšem govoru prav mirno in lepimi frazami povedal, da tukajšnja polovica Avstrije bode imela k letu nič manje, nego 12 milijonov premankljaja. Gde bodo našli pač denar naši državniki, da se ta mala svotica pokrije? Bržkone zopet v kaki novi uredbi, ki bo slonela na ramenih davkoplačalcev. In za to veselo (ka-li?) vest so mu zvesti državni poslanci še ploskali? Da, ploskanje in „izzvižganje“ to je dandanes na Dunaji v navadi. Ko je bila namreč installacija novega vseučilišnega rektorja dr. Wahlberga pred nekaterimi dnevi, prišel je k tej svečanosti kakor običajno, tudi minister Stremayer. Dijaki, ki so komej čakali prilike, kako bi se nad tem ministrom maščevali zaradi njegovih najnovejših izjav, po katerih imajo professorji strože ravnati pri izpitihi i tudi mej letom gledé rednega obiskovanja kolegij, so vse besede, ki so bile v rektorjevem govoru obrnene proti sedanjemu ministru nauka in prosvete, navdušeno pozdravljali, in ko je hotel enkrat vstati in svojemu došlemu znancu roko podati, iz 700 grl mladih, nadepolnih Avstrijev donelo je „niedersetzen.“ In ko je bila inavguracija pri kraju, ko je minister uže odhajal, vzdignil se je zopet vrisk in krik, in gromoviti „percat“ iz 700 „mladih grl“ spremljal je prejubljenega ministra skozi avlo na vseučilišni trg. Ta velikanška demonstracija dala je povod mnogim člankom tukajšnjih novin, ktere so vse enih mislij, da se na da odobravati. Da, tudi jaz sem teh mislij, ne da se odobravati, kajti, take demonstracije, če tudi so bili dijaki zaradi znanih ukazov razburjeni, nič ne koristijo, mariveč še duhove bolj razburijo, a prašal bi le, kako so se dunajske novine pa tedaj obnašale, ko so dijaki baš ob taki prilikosti min. Jirečku sikali? Ne ene grajalne besede nij bilo od te strani slišati; še celo Beust, ki je bil tedaj Jirečkov kollega in s katerim bi bil moral vsaj zvnajno ž njim solidarno postopati, je vkljub temu, da je moral Jireček vsled teh demonstracij avlo zapustiti, vendar na svojem mestu ostal in se veselil, kako je bil njegov kollega „izsikan.“ Duo si faciunt idem, non est idem.“ Sploh so naučnega ministra najnovejši ukazi vseučilišne kroge, professorje in studente, neizmerno razjarili. Professorji se nad ministrom s tem maščujejo, da javno v kolegiji konstatujejo, ka obiskovanje in učenje studentov nij tako nemarno, kakor mi-

nister v svojih ukazih trdi. To se posebno godi na juridični fakulteti, proti kateri so bili omenjeni ukazi največ obrnjeni.

Nasledki teh ukazov, da se ima odslej naprej strože izpraševati, se tudi ne dade tajiti, kajti se nobeno leto nij bilo toliko reprobiranih kandidatov, kakor letos; ne samo na Dunaji, ampak tudi v Pragi in Gradcu; ena tretjina je letos obstala izpit.

Se drugi dogodek imam zabilježiti, ki je manje ali več tudi v zvezi s temi ukazi. Naučno ministerstvo ima namreč na vsaki fakulteti mej professorji svoje referente, ki mu imajo v vseučilišnih zadevah, bodisi osebnih ali stvarnih, svoje predloge staviti, a te dni so sklenili medicinske fakultete profesorji, da vsi svoje mandate položijo, ker njih predloge ministerstvo i tak prezira. To je velikanški korak in kažipot drugim oblastnjim in korporacijam v tacih slučajih. Politično življenje je mirno člelo nekaj mesecev sem, a vse kaže, da bode sedaj viharno in vse kaže, da dr. Stremayerja bodo njegovi prijatelji s poti spravili.

Burno je politično življenje, nič manje socialno, da to je še bolje gnjilo. Dokaz temu so najnovejši prizori. Nekakov Thomas, katoremu je zračni lastne nemarnosti kupčija s cveticami slabo izpod rok šla, usmrtil je svojo ženo, dvoje nedolžnih otrok in sebe. S 500 goldinarji bi bilo revežu pomagano. Koliko bogatinov na Dunaji, ki po 500 gid. na dan brez potrebe zapravijo in to še v svojo fizično in moralno škodo! — Te dni smo morali zopet čitati, kako je vojak sovojaka v dvoboji smrtno ranil in ga po tem brez vse pomoči na bojišči zapustil. Kedaj bode to dostudna, nečloveška, srednjeveška navada opuščena? In ti ljudje vpijejo še vedno o humanizmu, človekoljubnosti! Neuslišana ljubezen gnala je mlado, sedemnajstletno dekle v bližnji dornbaški gozd, in tam si je svoje nemirno, vroče srce s tem ohladila, da si je vanj iz novega samokresa kroglo zagnala. „Dem sie just passret, dem bricht das herz entzwei.“ —

Drugo dekle je bilo v nekega medicina zaljubljeno, a ker nij mendá za njo veliko porajtal, ga je z vitriolom po obrazu občila. Drugi dan je po strehah hodila, in mesto da bi jo peljali pred sodnika, morali so jo tirati v norišnico. Hočete, da vam napišem še kaj v dokaz naše socialne miserije? Da, še nekaj! V Leopoldovem predmestji bilo je v sredo popoldne vse na nogah; bralo se je še več ljudi, nizkih in visokih, nego isti dan, ko je imela priti severna ekspedicija. Vse je stikalo glave in dren je bil tak, da niti voz se nijso mogli premikati. Bila je poroka v obče znane demimondrece, (če bi bilo to ima zadosti!), ki je bila v svojih mladih letih (sedaj jih šteje 37) kraljica vseh plesov in zabav na zloglusnih šetališčih, kakor Sperl, Wallhalla, Alhambra, Colosseum i. t. d. — tako zvana: Fiaker-Milli. Ali nij to signum temporis, da si upa taka k . . . v posmeh vsej morali odeti svojo glavo z myrthnim vencem in svoje nedolžno telo z belim nedolžnim oblačilom odeti. Prej je bila več nego demimond, sedaj pa je hotela biti še več nego-p o l u s v e t n i c a. Nebesa naj se veselo, ker so dobila drugo magdalenoo!!

Politični pregled.

Državni zbor ima vsak dan seje. — Prvi je pred zbor stopil finančni minister Pretis s proračunom za leto 1875, iz kterega razvidimo, da je 381,782,551 goldinarjev stroška, dohodka pa le 369,429,694 gid.; tedaj premankljaja 12,352,857, gold. — Ta premankljaj se ima pokriti iz rentne reserve, ki ostaja na porabo po postavi od 24. dec. 1873., kar je vse eno, kakor da bi država dolg napravila, kajti za prodano rento treba plačevati obresti. — Finančni minister pravi v sporočilu, da se da ravnotežje v proračunu dognati le po zveršenju davkovske reforme, katera je predložena zbornici v posvet. Davkovska reforma je lepa reč, ampak davkoplačevalci bodo le zinerom plačali stroške te reforme. — Dokler se ne bo mislilo na znižanje stroškov, bo ravnotežje budgeta tirjalo prevelikih žrtev, katerih državljani ne bodo mogli prenašati. — Da bode pregledavanje proračuna hitrejše šio, razdelil je zbor posamezne točke mej posamezne poročevalce; ko ti izvršijo svoje delo, bo finančni odsek imel zaporedoma seje; s tem se hoče doseči, da bo proračun še pred novim letom rešen. — Da bodo pri posameznih točkah letos še burnejše debate, kakor so bile lansko leto, to je skoro gotovo. —

Odsek za davkovsko reformo je sklenil, da so uradni prostori duhovnikov davka prosti, a ne tako njih stanovanja, kloštrov ta odsek tudi nij hotel davka oprostiti. Ker ministerstvo nij hotelo predložiti postav o civilnem zakonu in je celo Stremayer rekel, da bi bila ta postava zdaj neprilika, je konfesionalni odsek dal pododseku nalogo, da izdela brez vladne inicijative dotično postavu. — Za-

rad tega skoro gotovo nastane razprtija mej vlado in ustavoverci; ali bode morala se vdati vlada, ali pa bodo zopet ustavoverci potegnili rep mej noge. Bomo videli, kje je več korajže. — Kronawetter je nasvetoval, naj se izvoli odsek, ki bode pregledoval postavo o združenji in društvah in preiskaval, kako so oblastniji dozda ravnale s to postavo. — Če se pomisli, da je vlada to postavo po svoje tolmačila in shode zabranjevala, kolikor se ji je ljubilo, se sme pričakovati tudi v tej zadevi naskoka na ministerstvo. —

Poslanca Schöffelna preganja sodnija, ker je pri enem shodu čez vlado govoril, tirja torej od državnega zbora, da temu poslancu odtegne immuniteto; a večina menda ne najde opravičeno tirjatev sodnije in jo bo skoro gotovo odbila. —

Nekateri časniki govoré zopet o ministerski krizi, upliv ustavoverne stranke pada, to uže sami ustavoverci čutijo. — Sedajno ministerstvo je baje v dvorskih krogih prišlo ob kredit, ker finančni stan zmerom slabši postaja in sploh — dosti kokodakanja, malo jajec. — V državnozbornih krogih se tudi nekaj meša, razni klubi se preustrojajo in približujejo; morda se bo tudi opozicija bolj zedinila. — Čez zimo bomo skoro gotovo imeli prav dosti novega in zanimivega. —

Na Českem so pri volitvah v drž. zbor na deželi zmagali Mladočehi v dveh krajih; voljena sta dr. Trojan in dr. Sladkovski, drugod na deželi in v mestih so dobili Staročehi večino, pa ne več tako ogromne, kakor poprej in v Slanem je celo prišlo do ožje volitve mej grofom Clam - Martinicem in Gregrom, a Grof Martinic načelnik fevdalne stranke in sam največi posestnik v Slanem je propal proti Mladočehu Gregru. To je hud udarec za Staročehi in vidi se, da politika činosti na Českem zmerom več pristašev dobiva. Če pridejo Mladočehi v drž. zbor, to še nij znano; na vsak način pa bi morale zadnje volitve trdovratne stare podučiti, da so mladi faktor, s katerim je treba računati. —

Hrvaški sabor je dovršil v soboto svojo letošnja sesijo; Hrvatje smejo se svojimi poslanci zadovoljni biti, ker so v primerno kratkem času veliko važnih in dobrih postav sprejeli, namreč upravno reformo, novo prav dobro šolsko postavo, novo tiskovno postavo in postavo o združenju in polit. društvih. To vse so pridobitve, katere uvažajo v deželo pametno svobodo in pametno upravno avtonomijo. Ban je na neko interpellacijo odgovoril, da vlada dela na to, da bode tudi hrvaška granica kmalo vtelesena materni deželi.

Ogrski časniki se jadijo nad Hrvati, ker niso pri slavnosti odprtve vseučilišča Ogrom pokazali nobene simpatije in ker je bila ta slavnost le bolj slovanska pobratimija; a hrvaški listi jim odgovarjajo, da so bili Ogrji prijazno sprejeti, da pa njih govori zato niso navduševali, ker jih nij nihče razumel. —

Turki so na črnogorski meji ubili 8 Črnogorcev in 8 družih p obivalcev, v Kusi so več hiš zapalili; mnogo prebivalcev slovanskih kristjanov je bežalo v črnogorske hribe. — Turška vlada hoče poslati komisijo, ki bo to reč preiskavala, Črnogora pa tirja, da mora ta komisija sestavljena biti iz konzulov evropskih velevlastij. Kako: si bodi, na Turškem vedno tli iskrica, ki se zna vsaki čas vneti. —

Avstrija, Rusija, Nemška in Francoska so Porti naznanile, da hočejo z Rumunijo sklopiti kupčijsko pogodbo brez intervencije turške vlade; temu bi se Turška rada ustavljala, pa nijma moči. — S tem korakom pa se velevlasti bližajo priznanju samostalnosti donavskih držav. —

Španska vlada zmerom bolj samosvestna postaja; od francozov je te dni zopet tirjala, da ji izroče ladjo, ki je v neki francoski luki raztovorjala orožje za Karliste; španski poslanik v Londonu pa je tirjal od angleške vlade, da bolj pazi na svoje morske luke, ker se od tam Karlistem pošilja orožje. — Karlističnega poveljnika Lozano so republikanski vojaki vlovili in postavili pred sodnijo, ker je moril in požgal. Karlisti se nazaj pomikajo, ker so bili na večih mestih tepeni in don Alfonzove čete je vladna armada, ko so marširale čez Ebro

nazaj, popolnoma razpodila. — To je dobro znamenje in nadjati se je, da naši Karlisti ne bodo peli zahvaljene pesmi.

Na Francozkem je razpov mej monarhisti zmerom več; Orleanisti, Bonapartisti in Legitimisti so si v laseh, kar je v prid republiki, katera na zunan in doma zmerom več simpatije dobiva. Kmallo se bo snidel parlament in tam se začnejo novi boji. —

Razne vesti.

Peticija za predelsko železnico se razpošilja po vsej goriški deželi; mi smo denes tudi rasposlali v razne Slovenske okraje dotične pole, da jih podpišejo občinarji in s tem priporočamo goriškim Slovincem, da peticijo vsakdo podpiše, kedor le zna pisati. Če smo morda kako sreunjo pozabili, ki bi rada podpisala, naj se obrne do nas, mi ji pošljemo pole. — Obseg peticije pride v prih. listu. —

(Sir planine Razor.) Na Tominskem imajo razne planine po gorah, na katerih delajo sir od st. Ivana do st. Jarneja. Sir pa so delali po stari navadi, in je bil tak, kakoršnega svet pozna. Letos je kmetijsko društvo v Gorici s pomočjo ministerstva za poljedelstvo priskrbelo, da je prišel izvrsten sirar iz Švajca iz Kantona Graubünden gospod Hiz, ki je na planini Razor, lastnina Poljubinske občine, sir delal. Kmetje mu niso sa začetka nič zaprli, rekoč: Kaj nek bo gospod podučeval nas stare mlekarje! Nek nevošljivec mu je celo nekaj spodtaknil, ali precej se je pokazal mojstra že prvi dan in naredil je izvrsten sir treh vrst: nekaj Ementhalerja, nekaj ovčjega, nekaj Tominskega. Gospod Marica v Gorici ga je skoro vsega nakupil in prav dobro plačal. S tem je dokazano, da se da po naših planinah tak sir narejati kakor v Švajci, ker so planine kaj dobre, nekatero še boljše nego v Švajci. Vabimo torej občinstvo, naj se samo prepriča, naj stopi v štacuno gospoda Marica, in naj pokusi vse tri sorte. Prav slastna je vsaka in ne draga.

(Nova železnica) zdaj Tržačane posebno zanima. Baron Pino, naš namestnik je sam prišel na to novo črto, ki bi šla s Trsta na Hrvaško v Karlovec do Novi-ja in bi po Ilonavske dežele močno približala Trstu ter tako tej luki naklonila veliko prometa. — Za predelsko črto je menda dobro, da so se Tržčanje obrnili na novo delo. Tržaški magistrat je uže dovolil 2000 gl. za prve studije nove črta. —

(Čuje se) od Šmarja sledeči strašanski čin: Iz še neznanega vzroka napala sta dva fanta od Cesjaku pri Vrtoveh tretjega iz Hrastja pri Šmarji ter ga vmorila. Govori se, da so bile temu strašanskemu prizoru priče neke ženske, ki so bile na potu v Trst in prosile kneteža naj odjenjata od njihovega živalskega podvzetja, ali zastonj, zastonj tudi vse nesrečneževé prošnje, kateri je morilecema kleče vpil: Pustita me vsaj živega!

Še mrtveca suvala sta brezsrčneža, katera ima sodnija uže v rokah.

(Krasno vreme) Celi mesec oktober imamo jako lepe spomladanske dneve, solnčni žarki dobrodelno razgrevajo, okrog i okrog je še vse zeleno, deloma tudi v cvetju, tako smo opazovali v vrtu „Villa Tripp“ popolnoma razeveteno hruško, poganjajo pa tudi druga drevesca. Bivati v Gorici i v goriški okolici je pač prijetno, to je res avstrijska Nizza. —

(Vožja pošta) S 1. oktobrom sprejema c. k. pošta v Solkanu potovalce na Tolminko i Koroško po za Solkan veljavni tarifi, dalje se zamore iz Solkana v Gorico voziti za le 28 novcev, kar je jako pripravno posebno za one gospode, ki zvečer solkanski Hotel obiskujejo. —

POSLANICA

Iz Černič 22. okt. V 41. štev. „Glasa“ nahajamo dopis iz Černič, v katerem očita znani dopisunček, da spravlja „Sočin“ dopisnik v štv. 40 našega župana na visoko stopinjo in pristavlja ironično, da ko bi njega na krmilu ne imeli, bi morala res občina propasti. — Na to naj odvrnemo, da našega župana nam nij treba povzdigovati, ker je še zmerom „mož“ na pravem mestu, proti kateremu se Glasovo revše brezuspešno z lažmi v boj spušča. Pa saj vemo, da „kelor časti nema, je dati ali vzeti ne more.“ Kakošno čast pa ima Gl. dopisnik, je vže 40. list „Soče“ dobro povečal. Naš župan ne potrebuje agitacije, da je izvoljen, — njega smo tudi v poprejšnji dobi soglasno volili in še le, ko se je javno odpovedal, postavili smo na častno županovo mesto gosp. Fišer-ja, kateri je županovanje s tem pogojem prevzel, da ga bode g. Leban v njegovih poslih po potrebi podpiral. To vedó vsi starešine in občinarji in je tudi iz dotičnih zapisnikov razvidno. Naš gosp. župan je večkrat tudi drugod voljen kot zastopnik družtev in ud javnih oblastnij, pa se skoro povsod odpoveduje, ker mu njegova vestnost ne pripušča, da bi zraven obilnih svojih in županstvenih opravil, še druge posle spreje-

mal. Tudi ko je bil zadužen za župana izvoljen, branil se je te častne službe odločno in se je komaj nujnim prošnjam vseh starešin vdal, da je volitev sprejel. Da je „trabant“, kakor sam pravi, poprej kake agitacije delati je mogoče, saj je znano, da se povsod prav nadležno sili, — a gotovo je, da je bilo njegovo prizadevanje čisto od več, ker starešine uže sami dobro vemo, koga nam je voliti.

Našega g. župana hvalijo njegova dela in ga povsod priporočajo, — se ve, da hudobni ljudje navadno črtijo poštene može; in prav taka je z g. dopisnikom proti našemu županu; uže poprej je več obrekljivih poročil od tukaj v javnost spravil, ali prav za prav „primšetaril“, zdaj pa, ko ima študiranege sina na strani, stavi jih z njegovo pomočjo sam črno na belo. —

V 38. štev. Glasu, poročal je še od blizu Černič, da bi se ne ovadil, kar se mu je večkrat posrečilo, ko je pa uboga „kapica“ vilela, kam meri črniški dopis v 40. štev. „Soče“, jo je koj zasuknil ter skoval v imenu več občinarjev zasramovalni dopis v 41. štev. Glasu, obrnjen proti županu in starešinam. Zato si štejemo v svojo dolžnost o čenčurastem dopisniku G. nekatera pojasnila objaviti.

Znan je po vsej občini kot nagajiv pravdar, kateri je bil uže v več malo častnih pravd zapleten in je tudi uže več mesecev v preiskovalnem zaporu sedel. Moža, s katerim je poprej dalje časa prav prijateljsko občeval, poskusil je ob čast pripraviti, a kakor se navadno godi, obveljal je tudi tukaj obče znan pregovor: „kedor drugim jamo koplje, na zadnje sam v njo pade.“ — Ne davno je zopet s „kapico“ v roki po Černičah bobnal, da bosta v kratkom dva starešinstvena uda zaprta, ker sta zaradi poprave neke poti se županom nekaj sklepal, kar nij bilo njemu po godu. Obhodil je vse starešine, dosegel je celo, da so vsi na lice kraja prišli, — kder so pa spoznali, da je njegovo bobnanje nagajivo in da le iz hudobije županstva sitnosti naklanja. Obrnil se je po tem še na dve viši oblastniji, kder je bil pa tudi, kakor je zaslužil z dolgim nosom odpravljen.

Gl. dopisnik je prav brumna, bogobojča duša, pa v zmislu evangelijskega izreka: „varujte se volkov, ki pridejo v ovčjih kožah!“ in to samo s tem razločkom, da ima več lisičjega nego volčjega na sebi.

Če ne bo miru, razložimo stvar natančneje in navedemo dejanske dokaze, katerih sicer Črničanom ne treba, kateri v svojej bistroumnosti uže vsi dobro vedo, da onemu, kateri je bil 24 ur po porodu krščen, je ime — Šimon.

Več starešin.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.

št. 326

ok š. s.

Razpis učiteljskih služeb.

V sezanskem šol. okraju se razpisujeta s tem: a.) učiteljska, služba v šol. občini III. vrste v Temnici in b.) služba popotnega učitelja, z letno plačo f. 450 in odškodnine mesto stanovanja letnih f. 60. Poslednji bode podučeval izmenice na Barki in v Vatovljah, kateri mesti sti pri 1/2 milje na razen.

Neomenjeni dohodki tih služeb so določeni v §§22, 30 in 33 deželne šol. postave 10. marcija 1870. Prosilci naj vložijo svoje prošnje, previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja naj dalje do 30. novembra t. l. pri krajnem šol. svetu v Temnici in oziroma na Barki. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju, naj vložijo po njem predpostavljenih šolskih oblastih.

C. k. okrajni šolski svet
v Sežani dne 22. Oktobra 1874.
Predsednik.

Dober postranski zaslužek.

Načelniki uradnij, denarničarji, davkarji, colni kontrolorji, uradniki, cerkveni upravniki, kajigovodje pri zavarovalnicah, učitelji, pisarji pri vojaških uradih, privatni trgoveki knjigovodje in drugi v enakih službah stoječi si lahko z malim trudom in brez posebne zamude preskrbe lep postranski zaslužek. Obrniti se je do upravnistva „Soče“ pod šifro R. N.; natančnejše po tem ponudniki zvedo neposredno.

Pri našem upravnistvu dobiva se izvrstna knjiga Lukanova: „predelska železnica in državna pomoč“ v slovenskem in nemškem jeziku po 25 soldov. — Ker je važno, da občinstvo pozna natančno prašanje, katero se bode morda še letos rešilo, naj posebno goriški Slovenci pridno segajo po ti knjigi.